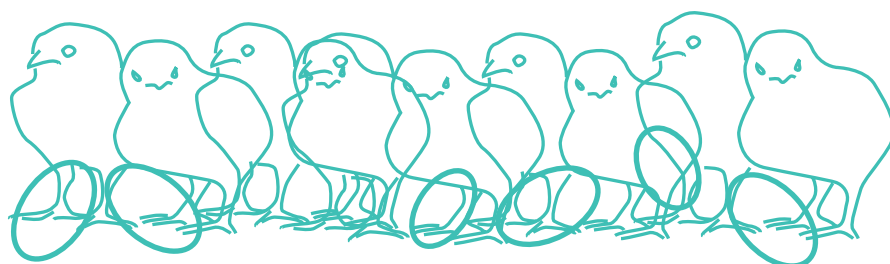

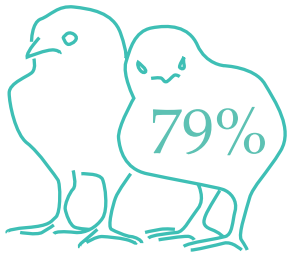
GYVŪNŲ GEROVĖS TENDENCIJOS KIAUŠINIŲ RINKOJE

Turinys

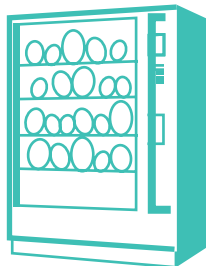
Santrauka	02
VIŠTŲ DEDEKLIŲ LAIKYMO SĄLYGŲ POKYČIAI	03
Lietuvoje	03
Europoje	05
POKYČIŲ VAROMOJI JĖGA	08
Visuomenės požiūris	08
Draudimai Europoje ir kitose šalyse	09
Įmonių socialinė atsakomybė	11
KODĖL VERTA PRISIJUNGTI PRIE POKYČIO?	16
ŠALTINIAI	17

Santrauka

Lietuvoje vis dar dominuoja vištų dedeklių laikymas narvuose, tačiau laikymo sistemų struktūra palaipsniui keičiasi. Nuo 2016 m. Lietuvoje narvuose laikomų vištų procentinė dalis sumažėjo 18 % ir dabar sudaro 79 %.

Europos Sąjungoje situacija taip pat keičiasi – kai kuriose šalyse vištas laikyti narvuose yra uždrausta, kitose beveik nebelaikoma. Daugumoje ES šalių narvuose vištų procentaliai laikoma mažiau nei Lietuvoje.

Lietuvos gyventojams rūpi gyvūnų gerovė. Daugiau kaip 75 % visuomenės mano, kad narvuose laikomoms vištoms dedeklėms nesuteikiamos tinkamos sąlygos. Daugiau kaip 80 % respondentų teigiamai vertina verslus, kurie atsisako narvuose auginamų vištų kiaušinių.

Šiuo metu Lietuvoje 109 įmonės prisiėmė lyderystę ir viešai paskelbė apie išsipareigojimą nebenaudoti narvuose laikomų vištų kiaušinių. Pasaulyje daugiau nei 2900 įmonių viešai išsipareigojo nenaudoti narvuose laikomų vištų kiaušinių ir (arba) kiaušinių produktų.

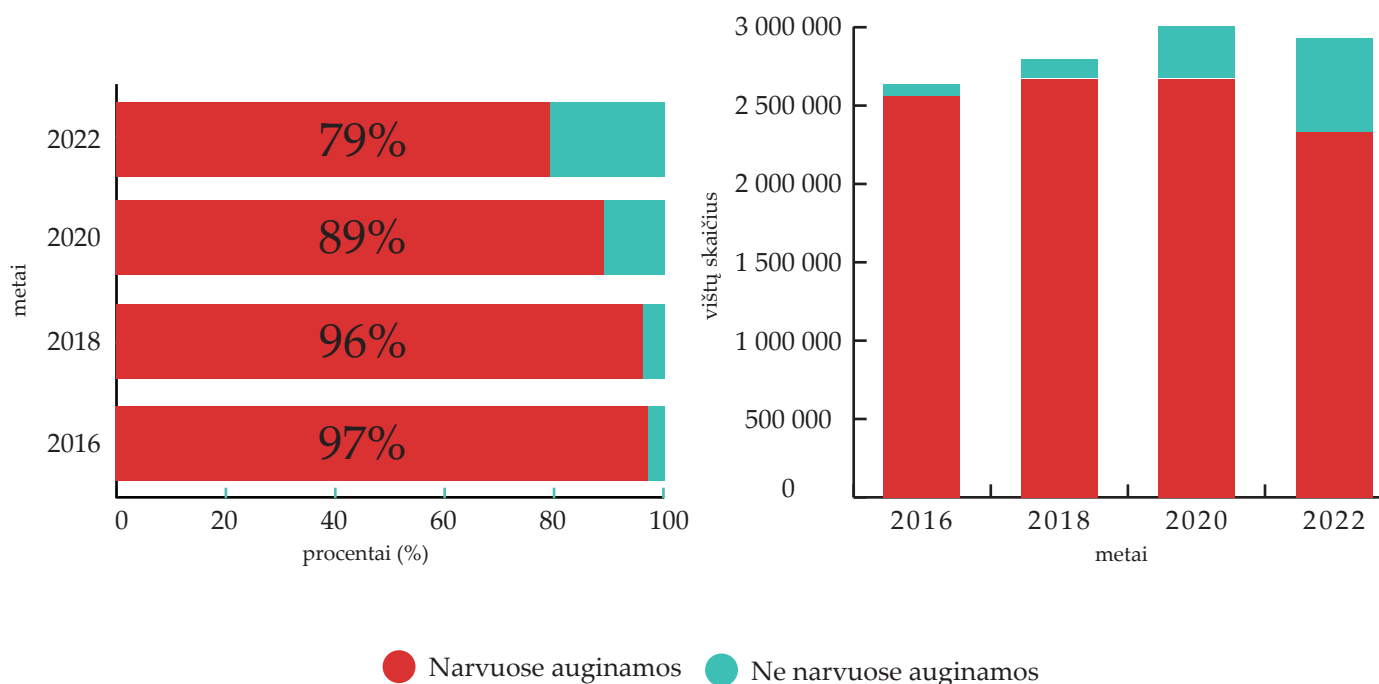
VIŠTŲ DEDEKLIŲ LAIKYMO SĄLYGŲ POKYČIAI

Lietuvoje

Vis didesnis skaičius vištų dedeklių auginamos ne narvuose. Nuo 2016 m. iki 2022 m. Lietuvos alternatyviose sistemose laikomų vištų dedeklių leistina dalis padidėjo septyniais kartais (nuo 3 % iki 21 %).

Jau nuo 2018 m. narvų, kuriuose laikomos vištos dedeklės, skaičiaus augimas sustojo. Nuo tada didžiausias ūkiuose leistinas vištų dedeklių, laikomų narvuose, skaičius mažėja ir šiuo metu sudaro 79 %¹.

Nuo 2016 m. alternatyvių sistemų talpa paaugo iki 599 tūkst., t. y. tiek vištų galima laikyti ne narvuose.

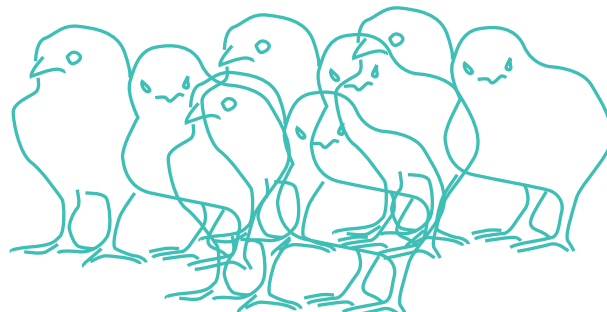

Didžiausio ūkiuose leistino vištų dedeklių skaičiaus pokytis nuo 2016 m. iki 2022 m.¹

Apie pokyčius kalba ir didieji Baltijos valstybių paukštynai

Didžiausias šviežių kiaušinių ir kiaušinių produktų gamintojas Šiaurės Europoje „Balticovo“ taip pat kalba apie pokyčius vištų laikymo sistemose. Paukštynas, kuris turi apie 3,1 mln. vištų dedeklių, teigia, jog iki 2026 m. sieks visiškai atsisakyti narvuose laikomų vištų kiaušinių².

Stambiausias Lietuvos paukštynų grupė „Groward Group“, bendrai turinti 1,3 mln. vištų dedeklių, planuoja visuose savo paukštynuose atsisakyti vištų laikymo narvuose.

„Per artimiausius penkerius metus mūsų produkcijoje turėtų nebelikti narvuose laikomų vištų kiaušinių. Tikimės, kad kiti kiaušinių gamintojai mūsų regione taip pat prisidės prie kokybiškesnės ir tvaresnės kiaušinių gamybos, o vartotojai įvertins šiuos teigiamus pokyčius.“

– Vladimiris Mhitarjans,

„Balticovo“ valdybos pirmininkas, 2021 m.³

„Per 3–4 metus planuojame visiškai pereiti prie vištų laikymo ant kraiko, o ateityje – ir prie laisvo vištų laikymo.“

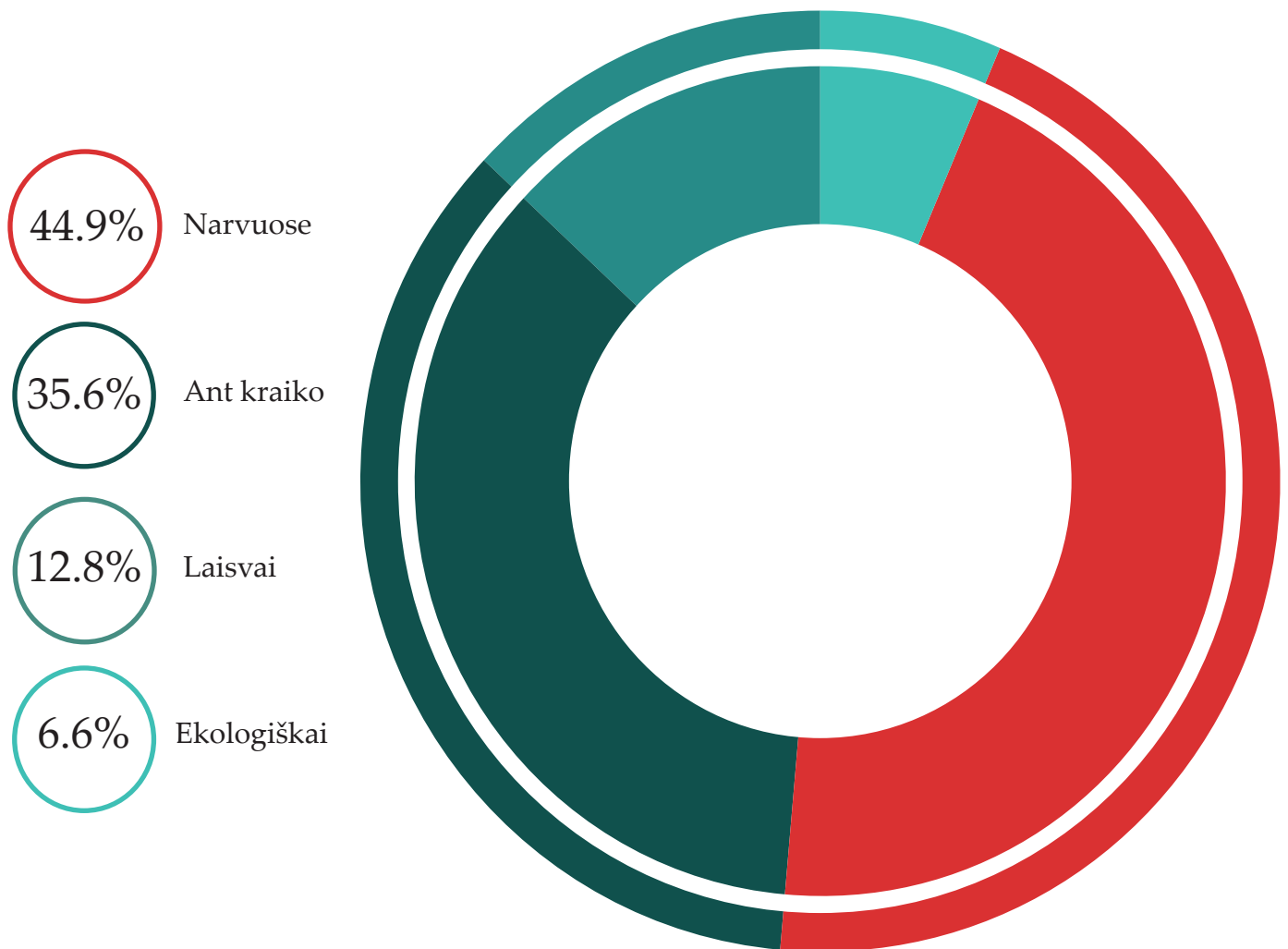
– Mindaugas Antanaitis, „Groward Group“ paukštynų direktorius, 2021 m.⁴

GROWARD
GROUP

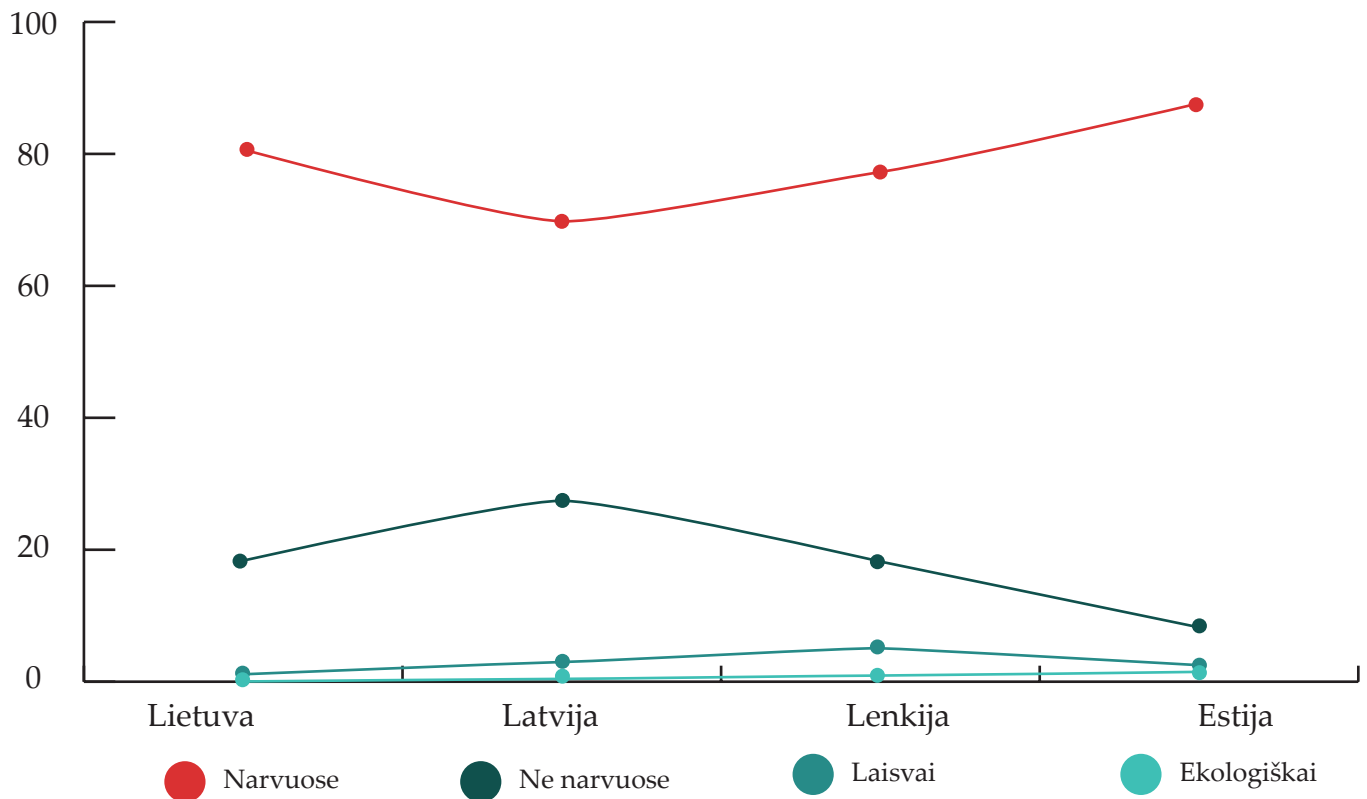
Europoje

Remiantis 2022 m. rugpjūtį paskelbtomis Europos Komisijos duomenimis, 2021 m. 207,2 mln. dedeklių Europoje jau buvo laikomos ne narvuose. Tai sudarė 55 % visų vištų, kurias auginamos dėl kiaušinių⁵.

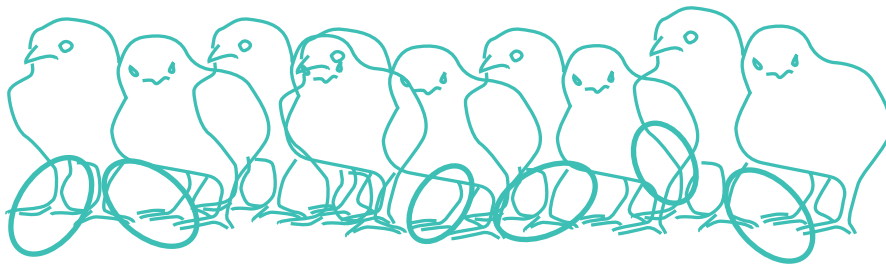

Vištų dedeklių skaičius pagal laikymo būdą ES šalyse 2021 m.⁵

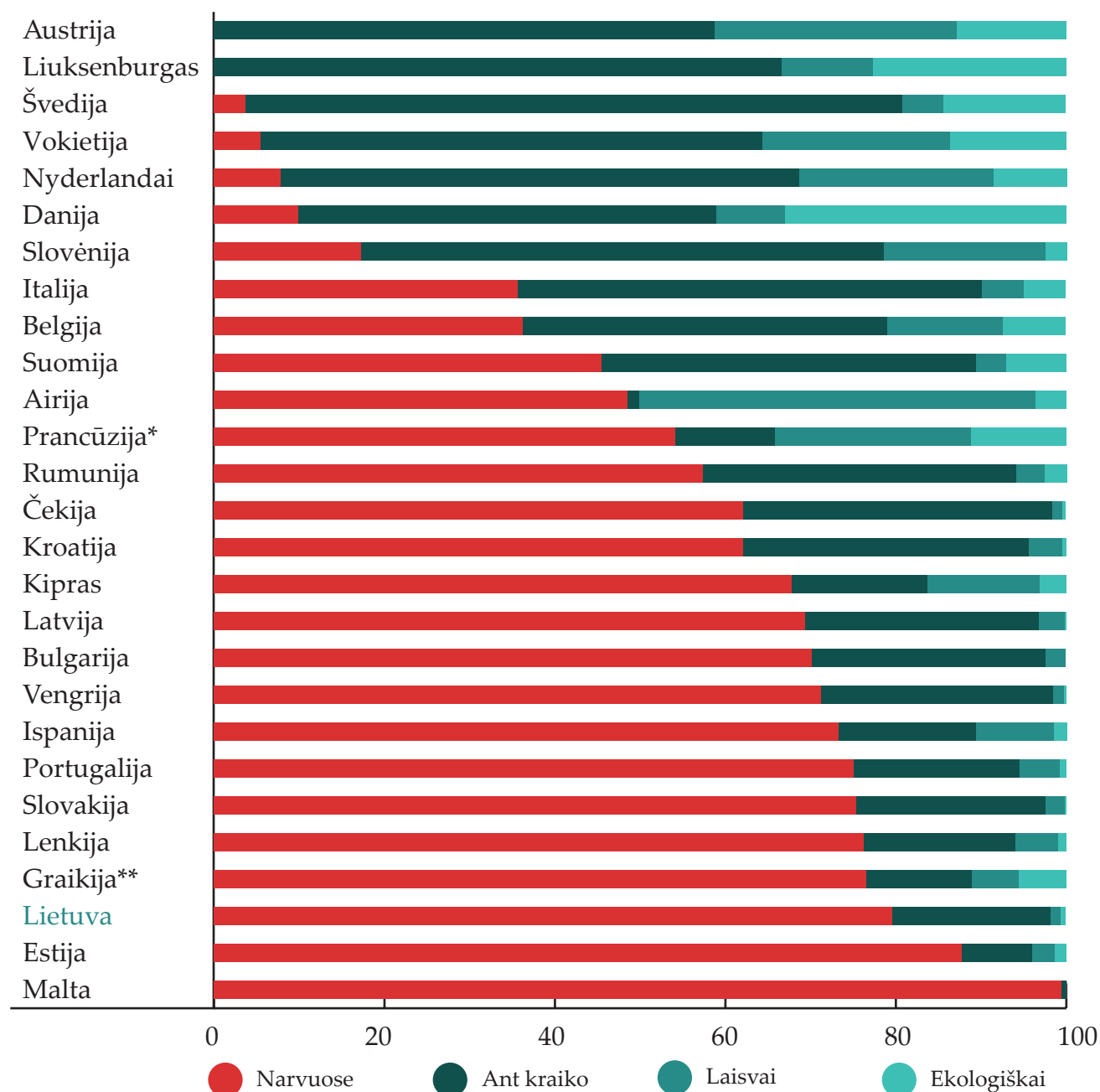
Situacija keičiasi ir daugiausiai į Lietuvą kiaušinių importuojančiose šalyse (Latvijoje, Lenkijoje, Estijoje).

Didžiausias auginimo ūkiuose leistinas vištų dedeklių skaičius (%)⁵.

Daugumoje šalių narvuose laikomų vištų dalis yra mažesnė nei Lietuvoje.

Didžiausias ES auginimo ūkiuose leistinas vištų dedeklių skaičius (%)⁵.

* 2019 m. duomenys

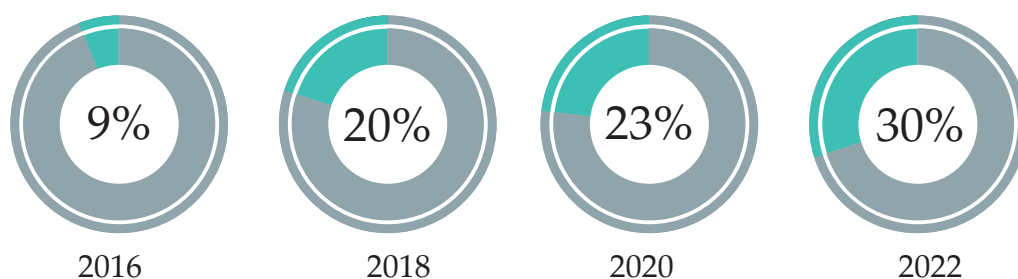
** 2020 m. duomenys

POKYČIŲ VAROMOJOI JĖGA

Visuomenės požiūris

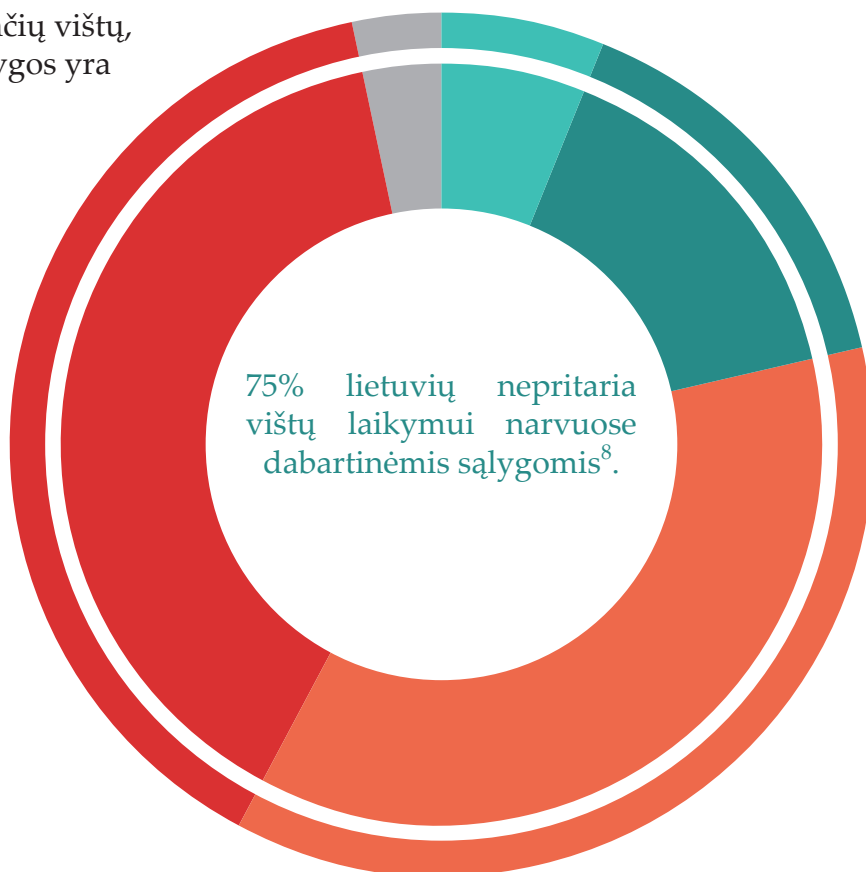
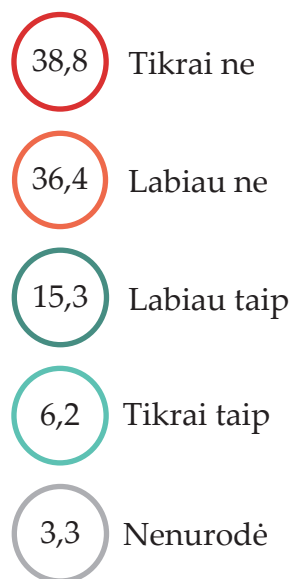
„Vilmorus“ atliktos apklausos duomenys rodo, kad vištų auginimo sąlygos yra vienas iš svarbiausių kriterijų, pagal kurį lietuviai renkasi kiaušinius⁶. Lietuvos gyventojams išlieka svarbi kiaušinių kaina, tačiau pirkėjai vis labiau atkreipia dėmesį į kiaušinius padėjusių vištų laikymo sąlygas.

2022 m. beveik kas trečias lietuvis prieš rinkdamasis kiaušinius atsižvelgia į vištų laikymo sąlygas⁶.

Kiaušinių pirkėjai, atsižvelgiantys į vištų laikymo sąlygas⁷.

Jūsų nuomone, ar kiaušinius dedančių vištų, auginamų narvuose, gyvenimo sąlygos yra pakankamai geros?

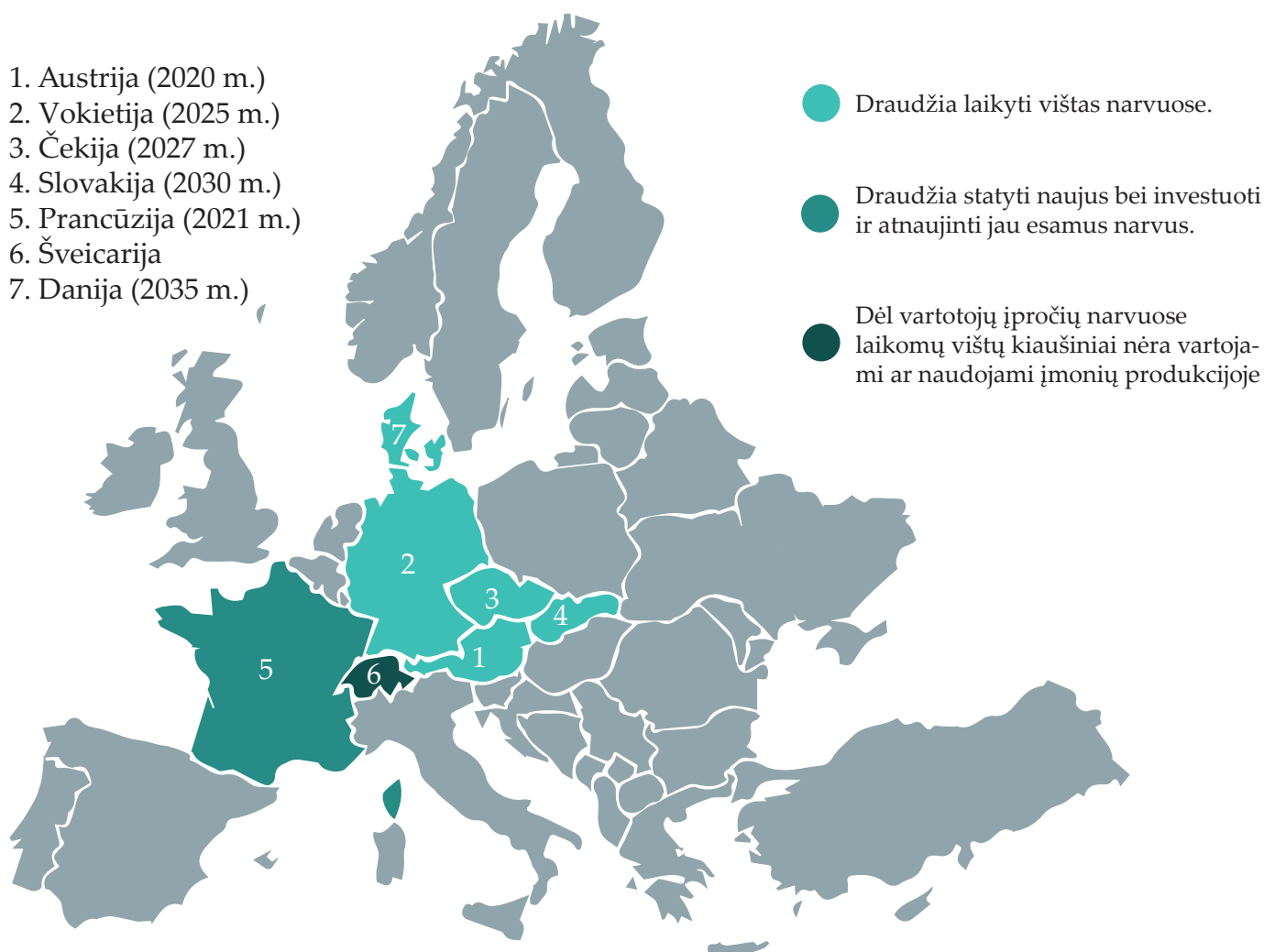
Draudimai Europoje ir kitose šalyse

Kasmet daugiau nei 300 mln. gyvūnų narvuose užauginančioms Europos Sąjungos šalims gali tekti atsisakyti vištų laikymo narvuose. 2019 m. Europos piliečių iniciatyva „Pabaiga narvų erai“ (angl. „End the Cage Age“), kuria siekiama uždrausti narvų naudojimą pramoninėse fermose, surinko 1,4 mln.¹⁹ ES piliečių parašų. 2021 m. birželį Europos Komisija paskelbė, kad pateiks teisės aktą, kuriuo bus siekiama palaipsniui atsisakyti narvų naudojimo ūkiuose laikomiems gyvūnams²⁰.

Jau šešios Europos Sąjungos valstybės priėmė sprendimus, kuriais draudžiama laikyti vištas narvuose: Liuksemburgas ir Austrija (jau uždrausta), Vokietija (nuo 2025 m.), Čekija (2027 m.), Belgija (Valonijoje) (2030 m.), Slovakija (2030 m.) ir Danija (2035 m.)²¹.

Šveicarijoje dėl vartotojų įpročių narvuose laikomų vištų kiaušiniai nėra vartojami ar naudojami įmonių produkcijoje, o Prancūzija draudžia statyti naujus narvus ar investuoti į jau esamų narvų atnaujinimą²². 2022 m. Izraelyje taip pat buvo uždrausta vištas dedekles laikyti narvuose²³.

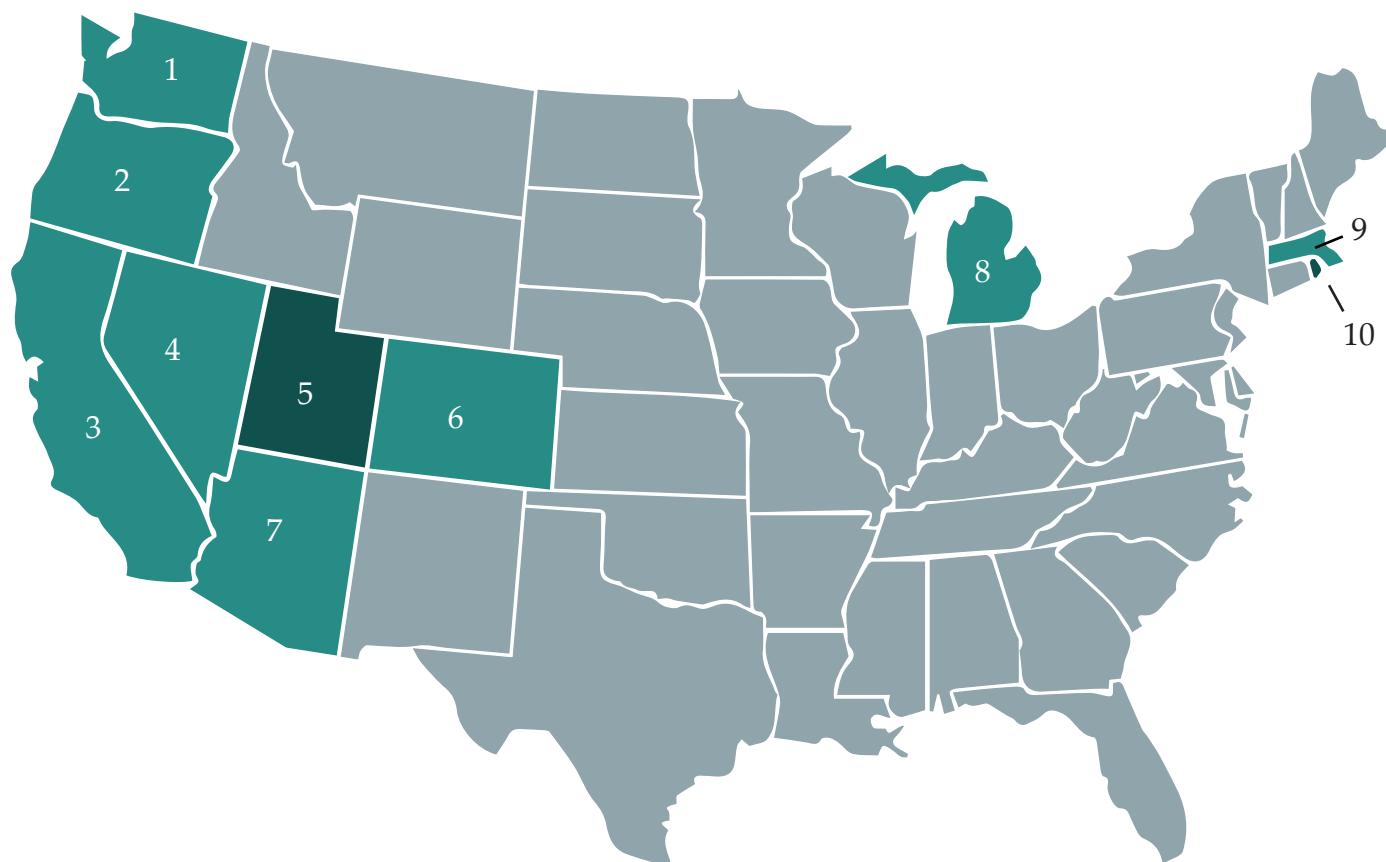
1. Austrija (2020 m.)
2. Vokietija (2025 m.)
3. Čekija (2027 m.)
4. Slovakija (2030 m.)
5. Prancūzija (2021 m.)
6. Šveicarija
7. Danija (2035 m.)

Draudimai Jungtinėse Amerikos Valstijose

Šią tendenciją matome ne tik Europoje, bet ir JAV, kur 8 valstijos (Koloradas, Mičiganas, Vašingtonas, Oregonas, Kalifornija, Masačusetas, Nevada ir Arizona) jau priėmė įstatymus, draudžiančius laikyti vištas dedekles narvuose

bei parduoti narvuose laikytų vištų dedeklių padėtus kiaušinius²⁴. Kitose 2-ose valstijose (Jutoje, Rodailende) yra draudžiama auginti dedekles narvuose, tačiau prekyba narvuose auginamų vištų kiaušiniiais kol kas dar leidžiama.

● Draudžia auginti vištas narvuose bei prekiauti narvuose auginamų vištų kiaušiniiais.

● Draudžia auginti dedekles narvuose, tačiau prekyba narvuose auginamų vištų kiaušiniiais leidžiama.

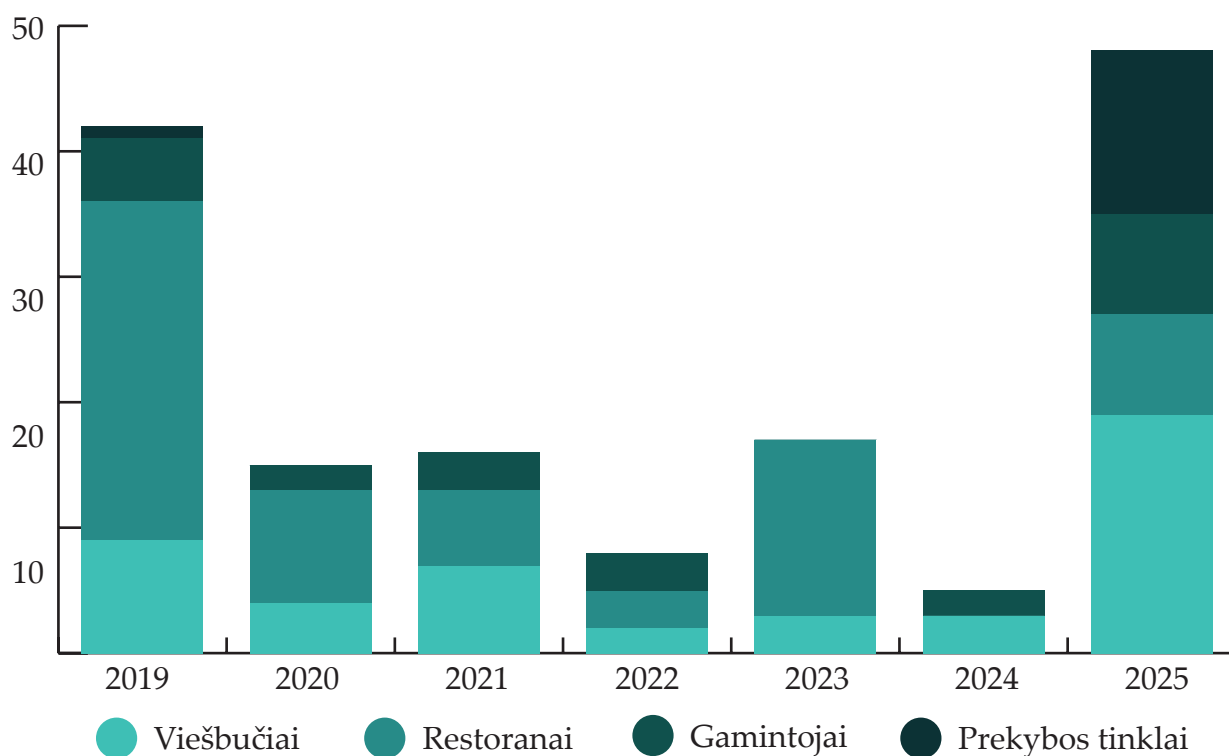
1. Vašingtonas	6. Koloradas
2. Oregonas	7. Arizona
3. Kalifornija	8. Mičiganas
4. Nevada	9. Masačusetas
5. Juta	10. Rodailendas

Įmonių socialinė atsakomybė

Tiek dideli, tiek maži verslai ima ieškoti tiekėjų, kurie užtikrintų, kad maisto produktai būtų ne tik saugūs vartojimui, bet ir gaminami etiškesnėmis sąlygomis. Verslai, suprasdami savo atsakomybę ir įtaką aplinkai, vis dažniau imasi lyderystės ne tik aplinkosaugos, sveikatingumo bei žmogaus teisių, bet ir gyvūnų gerovės srityje.

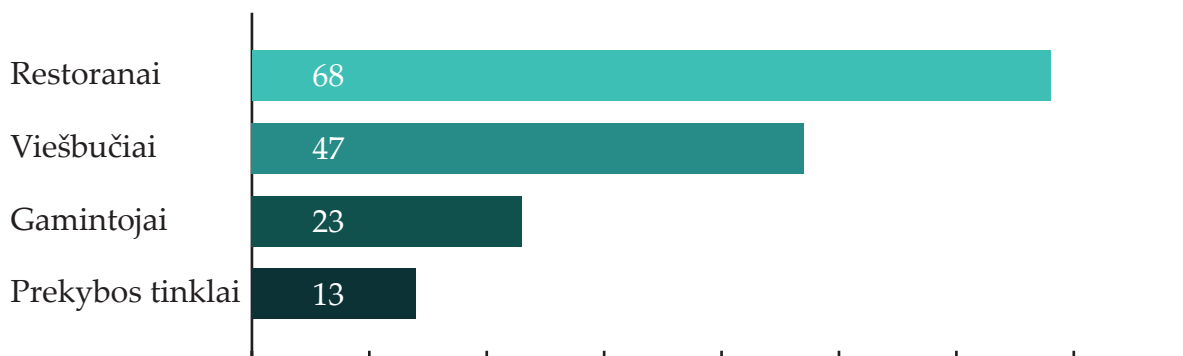
Dauguma didžiųjų Lietuvos prekybos tinklų, restoranų, viešbučių bei gamintojų nusprendė išsipareigoti atsisakyti narvuose laikomų vištų kiaušinių. Siekdamos prisidėti prie vartotojų įpročių keitimo, įmonės palaipsniui mažina narvuose auginamų vištų kiaušinių naudojimą savo produkcijoje bei vykdo švietėjiško pobūdžio komunikaciją.

Lietuvoje jau 109 įmonės, kurioms priklauso 151 prekės ženklas, atsisakė narvuose laikomų vištų kiaušinių ir jų produkcijos⁹.

Lietuvos verslų išsipareigojimai nenaudoti narvuose laikomų vištų kiaušinių pagal metus ir sektorius⁹.

Tarp atsisakančių įmonių dominuoja restoranai

Lietuvos verslų įsipareigojimai nenaudoti narvuose laikomų vištų kiaušinių pagal sektorių¹².

„Tikime tvaresnio pasaulio idėja, todėl esame nutarę dar iki 2025 metų iš mūsų asortimento eliminuoti narvuose laikomų vištų kiaušinius. Taip pat iki 2025 metų pabaigos esame įsipareigoję tokių kiaušinių nenaudoti savo privačių prekių ženklų gaminių, gaunamų iš Lietuvos tiekėjų, receptūrose bei narvuose laikomų kiaušinių atsisakyti ir visose kitose privačių prekių ženklų produktų sudėtyse.“

– Justina Šležienė, „Lidl Lietuva“ pirkimų skyriaus vadovė¹⁰.

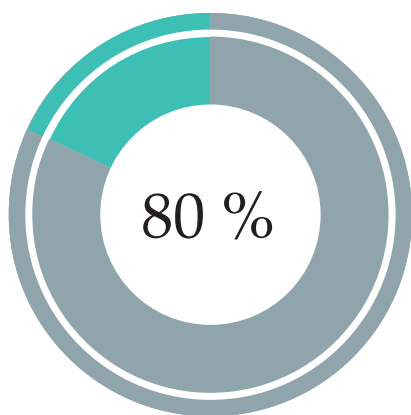
„Per mėnesį sunaudojame 50 tonų kiaušinių masės, siekdami paskatinti geresnes vištų dedeklių auginimo sąlygas pramoniniuose paukštynuose, įsipareigojome dėti visas pastangas, kad iki 2025 m. galėtumėme visiškai atsisakyti narvuose laikomų vištų kiaušinių.“

– Ramunė Puzinienė, naujų Mantingos projektų vystymo vadovė¹¹.

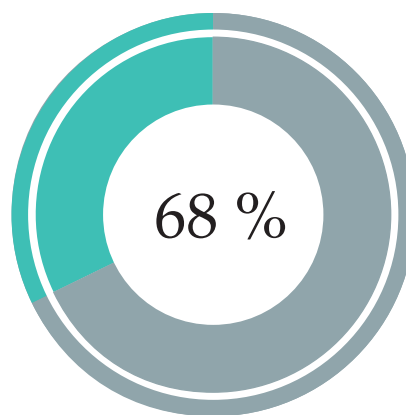
Lietuvos įmonės, eksportuojančios savo produkciją į kitas šalis, taip pat jaučia poreikį gerinti gyvūnų laikymo sąlygas. Jau daugiau nei 2900 įmonių visame pasaulyje viešai išsipareigojo atsisakyti narvuose auginamų vištų kiaušinių.

Atsižvelgiant į „NielsenIQ“ rinkos tyrimų duomenis taip pat galima matyti, kad narvų sąlygomis užaugintų vištų kiaušinių poreikis mažėja.

„2020-aisiais trečio numerio kiaušinių pardavimai sudarė 80 % visų kiaušinių pardavimų modernios prekybos tinkluose. O štai 2021-ųjų metų pirmaisiais penkiais prekybos mėnesiais narvuose laikomų kiaušinių pardavimai tesiekė 68 %. Pirkėjai vis dažniau renkasi ant kraiko laikomų, laisvai laikomų arba ekologiškai auginamų vištų kiaušinius.“

2020 m.

2021 m.

Narvuose laikomų vištų kiaušinių pardavimų didžiausiuose prekybos tinkluose pokytis¹³.

Įmonės, besiruošdamos išsipareigojimų įgyvendinimui, jau dabar žengia pirmuosius žingsnius mažindamos narvuose laikomų

vištų kiaušinių naudojimą bei skelbdamos perėjimo etapus.

„Gerbiame aplinką, kurioje gyvename ir dirbame, taip pat mums svarbi pirkėjų nuomonė ir gyvūnų gerove besirūpinančių organizacijų rekomendacijos. Atsižvelgdami į šiuos aspektus, nusprendėme pirmieji iš prekybos tinklų kulinarijos gaminiuose nebenaudoti narvuose laikomų vištų kiaušinių. Tikimės, kad mūsų pavyzdys paskatins ir kitus verslus daugiau dėmesio skirti gyvūnų gerovei“, – Nijolė Kvietkauskaitė, „IKI“ prekybos tinklo vadovė, 2021 m.¹⁴

Visi nauji „Mantinga“ produktai, į kurių sudėtį įeina kiaušiniai, kuriami tik su ne narvuose auginamų vištų kiaušiniiais. Šios įmonės 2021 m. ne narvuose auginamų vištų kiaušinių procentas gamyboje buvo beveik 13 %¹⁷.

Visas įmones, kurios yra įsipareigojusios nebenaudoti narvuose auginamų vištų kiaušinių, galima rasti www.kiausiniukaina.lt/imones.

„Maxima“ savo „Meistro kokybės“ kulinarijos ir konditerijos produkcijoje atsisakė narvuose laikomų vištų kiaušinių. Tai – nuoseklus žingsnis, siekiant iš viso atsisakyti narvuose auginamų vištų kiaušinių iki 2025 m.¹⁶

„Rimi“ pasiruošimo veiksmų imamas jau dabar – tinklo parduotuvėse pirkėjų patogumui į 3 kategoriją nepatenkantys kiaušiniai pažymėti „Rinkis sveikiau“ ženklu. Artėjant Velykoms, „Rimi“ skatina pirkėjus atkreipti dėmesį į šį žymėjimą ir rinktis laisvai ar ant kraiko laikomų vištų kiaušinius¹⁵.

Pasaulyje jau virš 2900 įmonių nusprendė atsisakyti narvuose auginamų vištų kiaušinių¹⁸. Įmonės, turinčios padalinius daugelyje šalių, gyvūnų gerovės standartus dažniausiai diegia visuose padaliniuose, net ir mažiau ekonomiškai pažengusiose šalyse.

Tarptautinių įmonių išipareigojimų vykdymas ir progresas sekamas bei fiksuojamas tinklapiuose www.eggtrack.com ir www.chickenwatch.org.

KODĖL VERTA PRISIJUNGTI PRIE POKYČIO?

Net 80 % visuomenės teigiamai vertina įmones, kurios įsipareigoja atsisakyti narvuose laikomų vištų kiaušinių²⁵.

Nors šiuo metu Lietuvoje 109 įmonės, kurios valdo 151 prekės ženklą, ėmėsi lyderystės spresti gyvūnų gerovės problemas, virš 2 mln. paukščių vis dar laikomi narvuose.

Lietuvos ir kitų šalių gyvūnų apsaugos organizacijos ne kartą užfiksavo žiaurias sąlygas paukštidėse, kuriose vištos laikomos narvuose. Industrijinių fermų narvuose vienai vištai tenka 600 cm², t.y. A4 formato lapo plotas. Narvuose nėra galimybių patenkinti natūralių poreikių: kapstyti žemę, praustis smėlyje, laisvai judėti.

Negalėdami patenkinti savo poreikių, paukščiai patiria nuolatinį stresą ir tampa agresyvūs, todėl dažnai ima vieni kitiems pešioti plunksnas ir kapoti žaizdas. Silpnesnės vištos dedeklės neturi galimybės pabėgti nuo stipresnių.

Poreikis atsisakyti narvuose laikomų vištų ūkininkavimo kyla dėl augančio visuomenės susirūpinimo gyvūnų gerove.

Prisidėkite prie įmonių, kurios žengia žingsnį etiškesnio ir atsakingesnio verslo link.

Jei skaitant leidinį kilo klausimų, pastebėjimų,
o galbūt norite tapti pokyčio dalimi – susisiekite.

Miglė Krasauskaitė
tel.: +37060441135
el. paštas: migle.k@tustinarvai.lt

ŠALTINIAI

- 1 <https://vmvt.lt/opendata/vko/index.php> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 2 https://www.balticovo.lv/themes/balticovo/assets/pdf/2021report_eng.pdf (žiūrėta: 2022-09-06)
- 3 <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1341854/balticovo-atsisako-narvuose-laikomu-vistu-ki-ausiniu-investuos-30-mln-euru> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 4 <https://sc.bns.lt/view/item/399287> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 5 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/eggs-dashboard_en.pdf (žiūrėta: 2022-09-06)
- 6 <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/bendroves/velyku-kiausiniu-pirkimo-iprociai-tarp-lietu-viu-keiciasi-663-1667056> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 7 <https://www.delfi.lt/projektai/velykos/sis-trejetas-ant-kiausinio-atbaido-vis-daugiau-lietu-viu-tikraja-siu-skaiciu-reiksme-zino-ne-visi.d?id=89834499> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 8 <https://drive.google.com/file/d/1HrWx2GtitxNRWePsYh6rcBJ4q3Qskkje/view?usp=sharing> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 9 <https://chickenwatch.org/progress-tracker?filterK=Cage-free> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 10 <https://imone.lidl.lt/content/download/42092/file/Kad%20velykiniai%20kiau%C5%A1iniai%20b%C5%ABt%C5%B3%20ne%20tik%20patvar%C5%ABs,%20bet%20ir%20tvar%C5%ABs%20atkreipkite%20d%C4%97mes%C4%AF%20%C4%AF%20j%C5%B3%20%C5%BEenklitim%C4%85.docx> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 11 <https://sc.bns.lt/view/item/335765> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 12 <https://www.eggtrack.com/en/> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 13 <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1452901/tyrimas-narvu-salygomis-uzaugintu-vistu-ki-ausiniu-pardavimai-lietuvoje-mazeja> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 14 <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/zemes-ukis/iki-kulinarijos-gaminiuose-nebenau-dos-narvuose-laikomu-vistu-kiausiniu-313-1460938> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 15 <https://www.rimi.lt/naujienos/kiausiniai-naudingu-medziagu-saltinis-velykoms-rimi-skati-na-juos-rinktis-atsakingai> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 16 <https://www.maxima.lt/naujienos/maxima-atsisake-narvuose-laikomu-vistu-kiausiniu-viso-je-meistro-kokybes-produkcijoje> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 17 <https://www.facebook.com/tustinarvai/photos/2165950953565891> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 18 <https://chickenwatch.org/progress-tracker> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 19 https://europa.eu/citizens-initiative/end-cage-age_en (žiūrėta: 2022-09-06)
- 20 [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/api/files/C\(2021\)4747_0/090166e5df6b-c156?rendition=false](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/api/files/C(2021)4747_0/090166e5df6b-c156?rendition=false) (žiūrėta: 2022-09-06)
- 21 https://food.ec.europa.eu/system/files/2020-11/aw_platform_20201103_pres-09.pdf (žiūrėta: 2022-09-06)
- 22 [Mench, J. A., D. A. Sumner, and J. T. Rosen-Molina. "Sustainability of egg production in the United States – The policy and market context." Poultry science 90.1 \(2011\): 229-240.](#)
- 23 <https://www.timesofisrael.com/cages-for-laying-hens-banned-from-new-coops-to-be-phased-out-in-existing-ones/> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 24 <https://thehumaneleague.org/article/arizona-cage-free> (žiūrėta: 2022-09-06)
- 25 <https://drive.google.com/file/d/1NesIytMHHIRPT5HD5zIGZPlwBXs-WAY/view?usp=sharing> (žiūrėta: 2022-09-06)